

VERSENYHÍRADÓ

Villányi Attila

A 14. Nemzetközi Junior Természettudományi Diákolimpia (Nijmegen, Hollandia, 2017. december 3-12.)

A Nemzetközi Junior Természettudományi Diákolimpiát (International Junior Science Olympiad, röviden IJSO) 2004-ben Indonézia alapította. A versenyen való részvétel egyik leglényegesebb kritériuma, hogy csak 16. évüket be nem töltött diákok indulhatnak a versenyen. Magyarországon ez azt jelenti, hogy érdemben a középiskolát épp elkezdő, illetve születési idejüktől függően egyes 10. osztályos középiskolás, kivételes esetben igen tehetséges 8. osztályos általános iskolások versenyezhetnek.

A versenyen elvileg egyenlő arányban szerepel a három természettudományos tantárgy (fizika, kémia, biológia), így azok, akik több tárgyban is járatosak, a felkészítőn kevesebbet kell hozzátanulniuk. A versenyfelkészítőre azon diákokat hívtuk, akik a versenyt megelőző tanévben egy vagy több természettudományi országos verseny döntőjébe jutottak. Ebben az évben mindössze 14 diák jelentkezett. Ennek oka részben azzal magyarázható, hogy egy európai úti cél kevésbé motiválja a diákokat egy kemény, fél éves felkészülésre. A másik ok viszont sokkal súlyosabb, ugyanis egyre nagyobb sebességgel romlik a természettudományos oktatásunk színvonala. A természettudományos tárgyak általános iskolai heti 1 órás oktatása és a követelmények további zsugorítása mind ezt az irányt erősítik.

Ezt az olimpiát az oktatási kormányzat 2007 óta anyagi segítséggel is támogatja. A Richter Gedeon Nyrt. a verseny elejétől fogva jelentős anyagi támogatást nyújt a csapatnak. Ebben az évben – a viszonylag alacsony utazási költségek miatt – nem volt szükség nagy összegű szponzorálásra, így az előbb említetteken kívül csak a Servier Kutatóintézet Kft-től kaptunk még támogatást. A Magyar Kémikusok Egyesülete szervezi a versenyre történő kiutazást és az ezzel járó adminisztrációt, továbbá az anyagi források megszerzését, a pályázatok elkészítését a támogatásokra és azok teljes bonyolítását.

A versenyre való felkészítést ebben az évben is júniusban kezdtük meg (Gyertyán Attila matematikából és fizikából, Dr. Ács Zoltán biológiából és Villányi Attila kémiából), mivel a megtanulandó tananyag olyan nagy, hogy ezért az őszi felkészítés nem elegendő. Néhány napos elméleti bevezető után az általános iskolai tankönyvekből jelöltük ki az elsajátítandó (illetve átisméltendő) ismereteket, összefüggéseket, illetve az általunk készített prezentációkból kellett az új anyagot elsajátítaniuk a versenyre készülőknek. A felkészítőre jelentkezettek között mindössze egyetlen 7. osztályt végzett volt, aki azonban különféle más nyári táborra hivatkozva nem vett részt az első edzőtáboron, és így nem is jutott a szűkebb válogatóba. Szeptember legelején írtuk meg az első selejtező dolgozatot. A válogató eredménye alapján a legalább 50%-os teljesítményt elérő legjobb 8 diákot választottuk ki a szűkebb felkészítőbe.

Őket szeptemberben és októberben minden hétvégén a korábbi versenyek tapasztalatai és a követelmények alapján az ELTE Apáczai Csere János Gimnáziumban készítettük fel. Gyertyán Attila fizikából, Ács Zoltán biológiából, Villányi Attila és Vörös Tamás kémiából végezték a felkészítést. Vörös Tamás kémia szakos PhD hallgató, apáczais öregdiák, IJSO és kétszeres IChO érmes, jelenleg főállásban a Balassi Intézetben készít fel határon túli fiatalokat a kétszintű kémia érettségire. A második válogatóra október 31-én került sor. A kialakult hatfős csapat az utolsó hónapban a további elméleti felkészítő mellett kipróbálhatta a gyakorlati forduló team-munkáját is. A két kémia „gyakorlati specialista” diákot (Farkas Csanádot és Serban Andradát) kértük, hogy az esetleges titrálási feladathoz végezzenek minél több titrálási feladatot a középiskolai tanárunkkal az Eötvös József Gimnáziumban.

Az idei magyar csapat tagjai:

Farkas Csanád, a budapesti Eötvös József Gimnázium 10. osztályos tanulója,

Balogh Zsófia, a győri Révai Miklós Gimnázium 9. osztályos tanulója,

Tóth-Rohonyi Iván, a Budapesti Fazekas Mihály Általános Iskola és Gimnázium 9. osztályos tanulója,

Csonka Zétény, a pécsi Ciszterci Rend Nagy Lajos Gimnázium 9. osztályos tanulója,

Serban Andrada, a budapesti Eötvös József Gimnázium 10. osztályos tanulója,

Bonifert Balázs, a budapesti Baár-Madas Református Gimnázium 9. osztályos tanulója.

A csapat december 3-án indult el, és időjárás- és viszontagságok miatt 15 óras utazás után jutottunk el a verseny helyszínére. Az érkezéstől az utolsó napig – a verseny szabályzatának megfelelően – az ott-tartózkodás teljes ideje alatt a szervezők biztosították a csapat transzferét, szállását és teljes ellátását.

A kísérő tanárokból álló nemzetközi zsűri a verseny második, negyedik és hatodik napján vitatta meg az egyes fordulók feladatait, majd minden ország tanárai kora hajnalig fordították a saját nyelvükre a feladatlapokat, másnap pedig a diákok versenyeztek. A harmadik, gyakorlati fordulót a hetedik napon a diákok csapatmunkában oldották meg.

Ebben az évben a szervezők külön fizikai, kémiai és biológiai témájú feladatokat készítettek, nem próbálkoztak a feladatok integrálásával, ám az egyes feladatokban fel-feltűntek a másik tantárgyhoz erősen kapcsolódó kérdések is. Ha röviden kellene összefoglalni a feladatok minőségét, akkor – az Európai Unió oktatási rendszerének megfelelően – a feladatok többségének megoldásában jelentős szerepet játszott a szövegértés, vagyis alapvetően természettudományi ismereteket ugyan elvártak a feladatok, de a legtöbb összefüggést a feladatlap tartalmazta, mindössze értelmezniük kellett, vagy behelyettesíteni a képletbe. Emiatt több európai ország sokkal jobban teljesített a versenyen, mint általában. A szervezők statisztikai elemzéseket is végeztek az eredményeken. Ezek alapján elsősorban a biológia feladatsorok mutatkoztak a legnehezebbnek, a kémia átlagos nehézségű volt.

Fizikából különösen a gyakorlati fordulónál látszott, hogy az utolsó kérdésekre már nem maradt ideje a csapatok többségének.

A feladatok megvitatása az átlagosnál jóval zökkenőmentesebb volt. A szerzők általában elfogadták a kritikát és készségesen módosították a kérdéseket.

A versenyzők a versenyek közti napokban, a tanárok a diákok versenynapjain vettek részt különféle programokon. Ezek közül igazi turisztikai jellegű kirándulás csak az egész napos amszterdami városnézés volt, a többi alkalommal elsősorban a verseny szponzorai tartottak előadásokat, bemutatókat. Ezek közül talán a legérdekesebb a hollandiai mélyföld csatornarendszereit működtető szervezetek bemutatói voltak. A programok lebonyolítását jelentősen megnehezítette a szokatlan időjárás, ugyanis Nijmegen és környékét erős hóesés és hideg időjárás sújtotta a verseny majdnem teljes időtartama alatt.

Az időjárás miatt több csapatban megfáztak a diákok. A magyar csapatot ennél is súlyosabb vírusfertőzés támadta meg (valószínűleg az egyik diákunk itthonról hozta). Annak ellenére, hogy három diákunk néhány napig hányással és magas lázzal együtt járó betegséget kapott, mindenki minden versenynapon részt vett, és tulajdonképpen nagyon szépen szerepelt. Egyik kollégánk is elkapta a vírust, de ő is csak az amszterdami kirándulást hagyta ki emiatt.

A szervezők viszonylag gyorsan rendelkezésünkre bocsátották a versenyzőink megoldásának másolatait, így a pontegyeztetés (ún. moderálás) is különösebb viták nélkül zajlott le. Gyertyán Attila és Vörös Tamás különböző családi és magánjellegű okok miatt a moderálást követően hazautazott, így a csapatot Villányi Attila kísérte haza.

A pontegyeztetés estéjére kialakult a végleges sorrend, és ez alapján a nemzetközi zsűri egyetértésével megtörtént a ponthúzás. Az idei versenyen 48 ország 285 versenyzője mérte össze tudását. Ebben az évben is valamennyi diákunk éremmel tért haza. Ezzel az országok nem hivatalos versenyében körülbelül a 13. helyen végeztünk.

Farkas Csanád, Bonifert Balázs, Balogh Zsófia, Tóth-Rohonyi Iván és Serban Andrada ezüstérmet kapott, Csonka Zétény bronzérmes lett. A versenyzők részletesebb eredményét a 2. táblázat mutatja.

	<i>Arany</i>	<i>Ezüst</i>	<i>Bronz</i>	<i>Érem nélkül</i>	<i>Pontszám*</i>
Tajvan	6				18
Oroszország	6				18
Hongkong	3	3			15
India	4	1		1	14
Kína	2	4			14
Észtország	2	4			14
Thaiföld	1	5			13
Indonézia	2	3		1	12
Hollandia**	2	6	4		
Németország		6			12
Románia		6			12
Brazília		6			12
Magyarország		5	1		11
Dél-Korea	1	3	1	1	10
Vietnam		3	3		9
Horvátország		1	5		7
Litvánia		1	4	1	6
Szlovákia			6		6
Kazahsztán			6		6
*A pontszám számítása: aranyérem = 3 pont, ezüstérem = 2 pont, bronzérem = 2 pont.					
** Hollandia, mint szervező, vendégcsapatot is indíthatott. A hivatalos csapat eredményéről nincs információnk.					

1. táblázat. A legjobb 19 csapat eredménye

Az IJSO idej feladatsorait az érdeklődők hamarosan letölthetik a magyar csapat hivatalos honlapjáról (<http://ijs0.kemavill.hu>).

	<i>Feleletválasztás</i>			<i>Elmélet</i>			<i>Gyakorlat</i>			Össz.
	<i>B</i>	<i>K</i>	<i>F</i>	<i>B</i>	<i>K</i>	<i>F</i>	<i>B</i>	<i>K</i>	<i>F</i>	
Elérhető	10	10	10	10	10	10	13	13	14	100
Farkas Csanád	8,75	8,75	7,5	9	7,2	9	6,4	11,31	6,6	74,51
Bonifert Balázs	7,5	9	10	8	6,8	7,8	6,4	11,31	6,6	73,41
Balogh Zsófia	7,5	7,5	7,5	9,6	7,6	8,2	6,8	6,3	11,5	72,50
Tóth-Rohonyi Iván	5	8,75	7,5	8,2	7,3	9,2	6,8	6,3	11,5	70,55
Serban Andrada	2,5	10	10	9	6,2	7,4	6,8	6,3	11,5	69,70
Csonka Zétény	1,75	3	5,5	6	5	7,2	6,4	11,31	6,6	52,76

2. táblázat. A magyar csapat tagjainak részletes eredményei

Évek óta gondot okoz, hogy kevés ország vállalja ennek a versenyek a megszervezését. Néhány évvel ezelőtt Argentína is csak beugróként ajánlotta fel, hogy megszervezi a versenyt. Dél-Korea is félig-meddig sürgősségi vállalásban hívta meg tavalyelőtt a versenyt, tavaly pedig csak februárra derült ki, hogy Indonézia szervezi meg a 13. IJSO-t.

A 15. IJSO-ra, 2018 decemberére Botswana hívta meg a csapatokat. Ők csak néhány éve csatlakoztak az IJSO versenyéhez. Katar pedig idén debütált, de a 2019-es üres helyre máris jelentkeztek, mint szervezők. Kérdés, hogy – tapasztalat híján – milyen szakmai színvonalat tudnak majd biztosítani. Németország megerősítette, hogy 2020-ban ők hívják meg az IJSO csapatait a versenyre. Az idei verseny befejezése előtt Észtország bejelentette, hogy 2022-ben megrendezi az IJSO-t. Ezt követően 2021-re Ghána, 2023-ra Thaiföld és 2024-re Románia is bejelentette versenyszervezési szándékát.